Паўлава Юлія Сяргееўна
настаўнік беларускай мовы і літаратуры
ДУА "Гімназія № 1 г. Барысава"

Тэма: Дзеяслоў: агульнае значэнне, марфалагічныя прыметы, сінтаксічная роля (X клас).

Мэта: да заканчэння ўрока вучні сістэматызуюць вывучаны матэрыял па тэме "Дзеяслоў", змогуць паспяхова выканаць тэст выхаднога кантролю.

Задачы: ***стварыць умовы для***

- ✓ замацавання ўмення даваць поўную марфалагічную характарыстыку дзеяслова;
- ✓ развіцця ўмення правільнага пісьма і ўжывання дзеясловаў у вусным і пісьмовым маўленні;
- ✓ фарміравання арфаграфічнай пільнасці;

садзейнічаць

- ✓ сістэмнаму засваенню тэмы;
- ✓ выхаванню павагі да сямейных традыцый праз дыдактычны матэрыял урока.

Мэта на мове вучняў (запісваецца на дошцы):

- ✓ я паўтару асноўныя лексіка-семантычныя групы дзеяслова;
- ✓ я буду ведаць як змяняецца дзеяслоў;
- ✓ я паспяхова выканаю тэст.

Пералік базавых паняццяў:

інфінітыў, спражэнне, лады, час, трыванне дзеяслова, зваротнасць, сінтаксічная роля ў сказе.

Тэхналогія навучання:

інфармацыйна-камунікацыйная з элементамі праблемнага навучання і тэхналогіі крытычнага мыслення, а таксама з элементамі актыўнай ацэнкі.

Урок пабудаваны па прынцыпах <u>"перавернутага ўрока".</u>

Метады навучання:

наглядны, славесны, практычны,праблемна-пошукавы.

Формы арганізацыі вучэбнай дзейнасці:

калектыўная, франтальная, індывідуальная, парная.

Абсталяванне:

1. Камп'ютар, тэлевізар.
2. Валочка Г.М., Зелянко В.У. Беларуская мова: вучэб. дапам. для 10-га кл. агульнаадукацыйных устаноў з беларускай і рускай мовамі навучання / Г.М. Валочка., В.У. Зелянко і інш. – Мінск: Нац. ін-т адукацыі, 2009. – 257 с.
3. Ліст з заданнямі для кожнага вучня.
4. Сігнальныя (рэфлексійныя) карткі.
5. Карткі з імёнамі вучняў (вучні для адказу рукі не падымаюць, настаўнік выклікае іх, выцягнуўшы картку з іменем вучня (метад АА).

6. Ацэначны ліст для кожнага вучня (за кожнае заданне налічваецца пэўная колькасць балаў + на ўроку можна атрымаць бонусы за правільныя адказы на пытанні).

Эпіграф:

Змагацца, шукаць,
знаходзіць і не здавацца.
А. Тэнісан

Ход урока

1. **Арганізацыйны момант.**

Настаўнік:

– Добры дзень! Старажытныя грэкі казалі: “Добры настрой – палова перамогі”. Калі ў вас зараз добры настрой, падыміце зялёную картку. Бачу, што не ва ўсіх. Спадзяюся, што да канца ўрока ваш настрой палепшыцца. Я вам жадаю сёння на ўроку поспехаў.

2. **Паведамленне тэмы, пастаноўка задач, матывацыя вучэбнай дзейнасці.**

Настаўнік:

– У якасці эпіграфа ўзяты словы А. Тэнісана: “Змагацца, шукаць, знаходзіць і не здавацца ”.

– Як вы разумееце іх сэнс? (*Адказы вучняў*).

– Сапраўды, мы сёння з вамі будзем шукаць і знаходзіць веды.

– Словы якой часціны мовы пераважаюць у эпіграфе? (*Дзеяслоў*)

Каментар настаўніка:

– Так. Як вы зразумелі з дамашняга задання, тэма нашага сённяшняга ўрока “Дзеяслоў: агульнае значэнне, марфалагічныя прыметы, сінтаксічная роля”.

- Давайце паспрабуем самі сфармуляваць **мэты** сённяшняга ўрока.

(Вучні з дапамогай апорных слоў фармулююць **мэты ўрока на зразумелай ім мове,** настаўнік запісвае іх на дошцы).

Я паўтару…(асноўныя лексіка-семантычныя групы дзеяслова)

Я буду ведаць… (як змяняецца дзеяслоў)

Я паспяхова… (выканаю тэст)

Каментар настаўніка:

- Сёння вы сістэматызуеце свае веды па раздзеле “Дзеяслоў”, зможаце прымяніць атрыманыя дома тэарэтычныя веды на практыцы, паспяхова выканаеце тэст.

3. **Праверка дамашняга задання.**

Настаўнік:

- Дома вам трэба было зрабіць наступнае:

1. Пазнаёміцца з тэарэтычным матэрыялам па тэме на сайце http://gimn1.of.by/moodle/ у раздзеле "Беларуская мова 10 клас. Дзеяслоў".

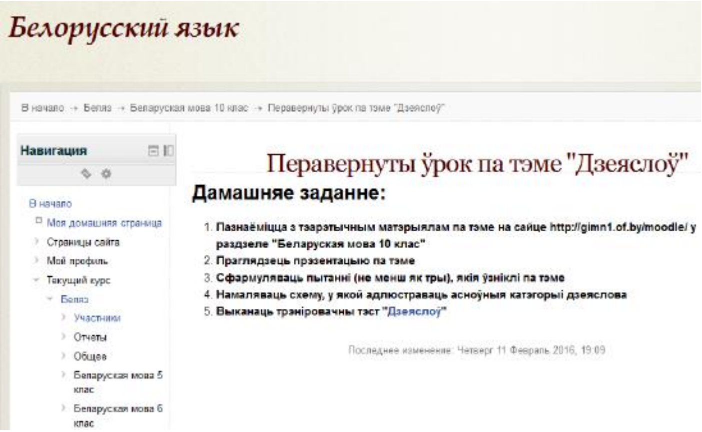

2. Праглядзець прэзентацыю па тэме.
3. Сфармуляваць 3 пытанні, якія ўзніклі па тэме.
4. Намаляваць кластар, схему ці табліцу, дзе адлюстраваць асноўныя катэгорыі дзеяслова.
5. Выканаць трэніровачны тэст "Дзеяслоў".

Работа па праверцы дамашняга задання:

НаШтоБуЗу (на што буду звяртаць увагу; крытэрыі ацэнкі):

- Прадстаўленне схемы займае не больш за 1 хвіліну.
- У схеме адлюстраваны асноўныя катэгорыі дзеяслова.

➢ **Прадстаўленне кластараў, табліц ці схем,** дзе адлюстраваны асноўныя катэгорыі дзеяслова **(выбарачна некалькі вучняў, бо ў асноўным схемы паўтараюцца).**

➢ **Франтальнае абмеркаванне пытанняў,** якія вучні сфармулявалі падчас вывучэння тэорыі дома.

➢ **Аналіз памылак тэста,** які вучні рабілі на сайце дыстанцыйнага навучання.

4. Абагульненне па выніках вывучэння вучнямі тэорыі.

Настаўнік:

- Перад вамі табліца, якую мы з вамі пачалі запаўняць, калі паўтаралі назоўнік і прыметнік. Абапіраючыся на ўласныя веды і тэарэтычны матэрыял, з якім вы знаёміліся дома, запоўніце табліцу далей.

Часціна мовы	**Род**	**Лік**	**Склон**	**Час**	**Асоба**	**Тыповая сінтаксічная функцыя**
Назоўнік	Адрозніваецца па родах	Змяняецца па ліках	Змяняецца па склонах			Дзейнік Дапаўненне Зваротак
Прыметнік	Змяняецца па родах	Змяняецца па ліках	Змяняецца па склонах			Азначэнне
Дзеяслоў	**?**	**?**	**?**	**?**	**?**	**?**

Праверце сябе (самаправерка):

Часціна мовы	**Род**	**Лік**	**Склон**	**Час**	**Асоба**	**Тыповая сінтаксічная функцыя**
Дзеяслоў	Змяняецца па родах у прошлым часе	Змяняецца па ліках	______	Змяняецца па часах (прошлы, цяперашні,	Змяняецца па асобах у цяперашнім і будучым	Выказнік

				будучы)	часе	

5. Практычная работа вучняў па прымяненню тэарэтычных ведаў.

Настаўнік:

– Сядзьце зручна і ўважліва праслухайце верш Яўгена Пясецкага “Мой радавод”:

Каб калыскі сваёй (не)забыцца,
Каб (не)счэзнуць сярод нягод,
Прахалодай спрадвечнай крыніцы
Наталі *мяне, мой радавод.*

Маю памяць стагоддзям (не)вынішчыць,
Маёй сцежкі (не)звесці ў прыгнёт –
Ад маны і ад лёсу рабыніча
Беражы *мяне, мой радавод.*

У валошках, якім (не)выцвісці,
У вольных спевах вясновых чарод,
У Божай міласці, у людской шчырасці
Будзе доўжыцца мой радавод.

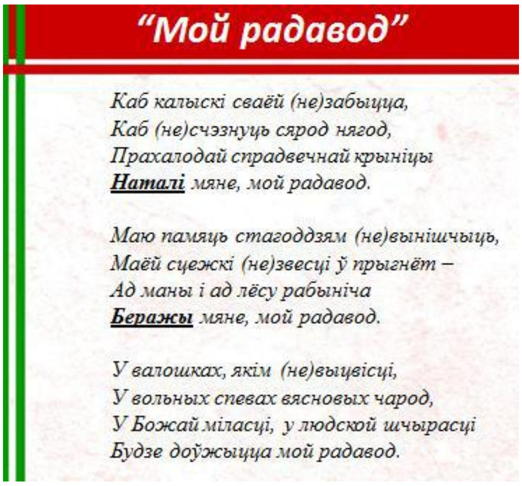

Настаўнік:

– Якія пачуцці выклікаў у вас гэты верш? Раскажыце пра іх. (*Адказы вучняў*)

– Выпішыце дзеясловы, раскрыўшы дужкі.

–Якому правілу падпарадкоўваецца напісанне гэтых дзеясловаў? (*Правапіс часціцы не з дзеясловамі*)

–Назавіце выключэнні з гэтага правіла. (*Непакоіць, ненавідзець, недамагаць, нездаровіцца, няволіць*).

–Назавіце дзеясловы загаднага ладу (*беражы, наталі*), растлумачце, як яны ўтварыліся.

Настаўнік:

- Малайцы. За гэтае правільна выкананае заданне налічыце сабе бонусныя балы.
- А зараз наступнае заданне.

➢ ***Заданне 1***

Устаўце прапушчаныя знакі прыпынку, падкрэсліце дзеясловы як члены сказа:

Ведаць свой радавод ...захоўваць пра яго памяць ... значыць любіць сваю Радзіму.

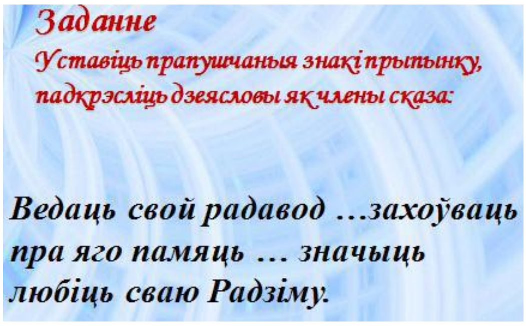

Настаўнік:

Праверце сябе (самаправерка):

Ведаць свой радавод, захоўваць пра яго памяць – значыць любіць сваю Радзіму.

Настаўнік (дзейнічае правіла непадымання рук):

– Растлумачце пастаноўку коскі ў гэтым сказе. (*Аднародныя члены сказа*).

– Чаму ў гэтым сказе ставіцца працяжнік? (*Дзейнік і выказнік выражаны інфінітывам).*

– Інфінітыў – гэта зменная ці нязменная форма дзеяслова? (*Нязменная*)

- Якая яшчэ форма дзеяслова з’яўляецца нязменнай? (*Дзеепрыслоўе*)
- А якім яшчэ членам сказа можа быць інфінітыў? (*Любым членам сказа*)

Каментар настаўніка:

- У сказе дзеяслоў звычайна бывае выказнікам, а інфінітыў, звяртаю вашу ўвагу, можа быць любым членам сказа.

➢ ***Заданне 2***

Вызначыць сінтаксічную ролю інфінітыва:

А. Бачыць плён сваёй працы – сапраўдная радасць для чалавека.	1.Выказнік
Б. Абавязак вучняў – старанна вучыцца.	2.Азначэнне
В. Жаданне маляваць у дзяўчынкі было неадольнае.	3.Дапаўненне
Г. Мы паехалі да бабулі дапамагчы.	4.Дзейнік
Д. Лабановіч загадаў выхаванцам прынесці кнігі, сшыткі.	5.Акалічнасць

Самаправерка па ключы: А4Б1В2Г5Д3

➢ ***Заданне 3***

Настаўнік:

–А зараз я вам прапаную гульню “Замяні адным словам”. Правілы гульні: аб’яднаўшыся **ў пары**, вам трэба кожны выраз замяніць адным дзеясловам.Тры першыя пары атрымаюць дадатковыя балы пры ўмове правільнага выканання задання.

Гульня “Замяні адным словам”*:*

1.Пасылаць лісты і атрымліваць іх (перапісвацца).

2.Зняць адзенне і надзець іншае (пераапрануцца).

3.Кідаць мяч другому і лавіць кінуты ім мяч (перакідвацца).

4.Напружана слухаць нешта слаба чутнае (прыслухоўвацца).

5.Зрабіць няправільна (памыліцца).

6.Весці барацьбу (змагацца).
7.Знаходзіцца ў неспакойным стане (хвалявацца).

Настаўнік (дзейнічае правіла непадымання рук):
- Па якой прыкмеце можна аб'яднаць усе гэтыя дзеясловы? **(Зваротныя).**
- Якія дзеясловы называюцца зваротнымі?
- З двума дзеясловамі (на выбар) складзіце і запішыце сказы. Вызначце асобу, лік і час дзеясловаў.

Каментар настаўніка:
- Зваротныя дзеясловы абазначаюць дзеянні, якія накіраваны на самога ўтваральніка дзеяння, яны маюць постфікс -ся, -ца, -цца, што знаходзіцца пасля суфіксаў ці канчаткаў.

Настаўнік:

- Хто ў нас сёння адказны за фізкультхвілінку? (Фізкультхвілінку праводзіць вучань.)

➢ **Фізкультхвілінка** (Выключыць тэлевізар).
Каб уважлівымі быць, трэба трошкі адпачыць.
Раз – падняцца, усміхнуцца, два – сагнуцца, разагнуцца.
Тры – галоўку ўверх падняць, на чатыры – паківаць.
Пяць – рукамі памахаць. Шэсць – як я – хутчэй прысесці,
Сем – за парты ціха сесці. Восем – сшыткі падраўняць,
Дзевяць – кніжку ў рукі ўзяць, Дзесяць – будзем працаваць.
Дзеяслоў мы паўтарылі і цікава адпачылі.

➢ ***Заданне 4***

Гульня чацвёрты лішні:

1. *Шануюць*	*1. Есці*
2. Вучаць	*2. Бегчы*
3. Кажуць	***3. Спаць***
4. Пяюць	*4. Даць*

Настаўнік:

- ***У кожнай групе дзеясловаў падкрэсліце лішні.***

Па якой прыкмеце вы гэта зрабілі? ***1.(вучаць – ІІ спр.);*** **2.** ***(спаць – не рознаспрагальны).***

- Якія канчаткі маюць дзеясловы І і ІІ спражэння? (*Адказы вучняў*)
- Чаму дзеясловы другой групы адносяцца да рознаспрагальных? (*Адказы вучняў*)

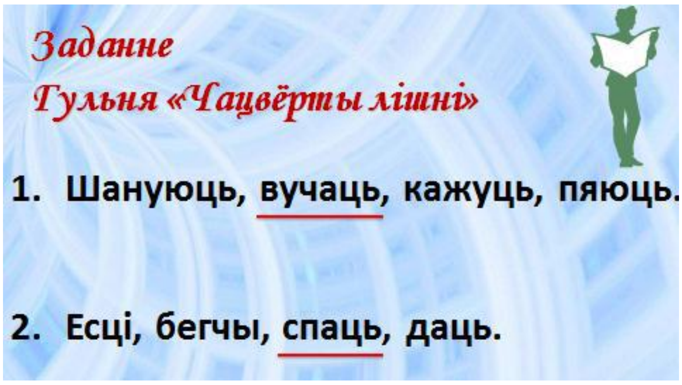

➢ ***Заданне 5***

Суаднясіце пачатак і канец прыказкі, дапішыце патрэбныя канчаткі дзеясловаў:

Добра поле ўзар…,	той ніколі не туж…
Хто з кнігаю друж…,	тое і пажн…
Што пас…,	той пажн… буру
Хто пас… вецер,	хлеба больш збяр…

Узаемаправерка па ключы:

Добра поле ўзарэш, хлеба больш збярэш.
Хто з кнігаю дружыць, той ніколі не тужыць.
Што пасееш, тое і пажнеш.
Хто пасее вецер, той пажне буру.

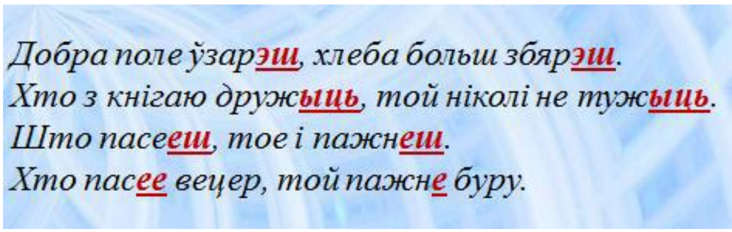

Настаўнік:

-Ад чаго залежыць напісанне таго ці іншага канчатка? (*Адказы вучняў*)
-Што такое спражэнне? (*змяненне дзеяслова па асобах і ліках*).

Каментар настаўніка:

Правапіс канчаткаў дзеясловаў I спражэння залежыць ад іх асновы і месца націску. Правапіс канчаткаў дзеясловаў II спражэння залежыць ад асновы дзеяслова.

- ***Заданне 6***

Адзначце рады дзеяслоўных формаў, дзе зроблены памылкі, запішыце памылковыя варыянты правільна:

1) Пець:пяю, пяешь, пяе, пяём, п'яце, пяюць.
2) Пячы: пяку, пячэш, пячэ, пячом, печаце, пякуць
3) Церці: тру, трэш, трэ, трэм, трацеце, труць;
4) Браць: бяру, бярэш, бярэць, бяром, бяроце, бяруць.

Узаемаправерка: 1,3,4

Правільныя варыянты:

1.пяеш,пеяце
3.тром,траце
4.бярэ, бераце

Настаўнік:

-Што трэба ведаць, каб не памыліцца ў напісанні канчаткаў дзеясловаў? (*Адказы вучняў*)

- ***Заданне 7***

Утварыце формы дзеясловаў 2-й асобы множнага ліку, пастаўце націск. Растлумачце правапіс канчаткаў.

Бегчы, берагчы, прасіць, сцерагчы, піць, вучыць, браць, жыць, весці, біць.

Ключ: (Узаемаправерка)

Бегчы-бежыце	Сцерагчы-сцеражаце
Берагчы-беражаце	Піць-п'яце
Прасіць- просіце	Вучыць-вучыце

Браць-берац<u>е</u> Весці-ведзяц**<u>е.</u>**
Жыць-жывяц<u>е</u> Біць-б'яц**<u>е.</u>**

Каментар настаўніка:

Каб не памыліцца ў напісанні канчаткаў дзеясловаў 2-й асобы множнага ліку, неабходна спачатку паставіць гэты дзеяслоў у 1-й асобе множнага ліку, дзе выразна праяўляюцца націскны і ненаціскны канчаткі: бяж**ым,** п'**ём,** вуч**ым.** Калі канчатак націскны, то націск у 2-й асобе множнага ліку пераходзіць на апошні склад: беражац<u>е</u>, б'яц**<u>е.</u>**

- ***Заданне 8***

Вучань выразна чытае верш:

Калі жывуць яшчэ бацькі,
Заўсёды знойдзеш ты прытулак.
Яны — твой тыл і паратунак,
Калі жывуць яшчэ бацькі...
Для іх заўсёды ты дзіця.
Яны суцешаць і ўратуюць.
І на спакой твайго жыцця
Свайго жыцця не пашкадуюць.
І там, за далеччу гадоў,
Дзе ім не быць з табою разам,
Святая іхняя любоў
Асвеціць шлях твой цяжкі часам.

А. Грачанікаў

Настаўнік:

- Якія пачуцці выклікаў верш? (*Адказы вучняў*).
- Гэты верш прысвечаны бацькам. Галоўнае жаданне для кожнага чалавека ў любым узросце – гэта каб жылі доўга яго бацькі.
- ***Выпішыце з тэксту чатыры дзеясловы (на выбар), вызначце іх спражэнне. Зрабіце марфалагічны разбор дзеяслова "жывуць".***

Узаемаправерка

- ***Заданне 9***

Знайдзіце словазлучэнні з памылкамі ў кіраванні, запішыце <u>выпраўленыя</u> варыянты:

1. паехаць за сенам;
2. захварэць грыпам;
3. пайсці у грыбы;
4. ажаніцца на Насці;
5. смяяцца з сябра;
6. дзякаваць настаўніка.

Узаемаправерка па ключы: паехаць па сена; захварэць на грып; ажаніцца з Насцяй; дзякаваць настаўніку.

- ***Заданне 10***

Настаўнік:

Аб'яднацеся ў пары і запішыце кантэксты полісемантычнага дзеяслова <u>ісці</u>, дзе рэалізуюцца, пры аднолькавым гучанні слова, зусім розныя значэнні. Напрыклад: Параход *ідзе* марудна – 'плыве'.

Чалавек *ідзе*	
Дождж *ідзе*	
Гадзіннік *ідзе*	
Вясна *ідзе*	
Пот *ідзе*	
Шахматыст *ідзе* канём	
Чутка *ідзе*	
Дарога *ідзе* лесам	
Бульба *ідзе* ў націну	

Самаправерка:

Чалавек *ідзе*	('рухаецца, ступаючы нагамі');
Дождж *ідзе*	('капае, падае');
Гадзіннік *ідзе*	('дзейнічае');
Вясна *ідзе*	('надыходзіць');
Пот *ідзе*	('выдзяляецца, цячэ');
Шахматыст *ідзе* канём	('робіць ход');
Чутка *ідзе*	('распаўсюджваецца');
Дарога *ідзе* лесам	('пралягае');
Бульба *ідзе* ў націну	('расце пэўным чынам').

6. Падвядзенне вынікаў урока:

Настаўнік:

- Напрыканцы нашага ўрока давайце яшчэ раз звернемся да кластара, з якім мы працавалі ў пачатку *(дэманстрацыя слайда)*.

-Як змяняецца дзеяслоў? Якія асноўныя граматычныя катэгорыі ён мае?

- Ці дасягнулі мы задач, пастаўленых на пачатку ўрока, дапаможа нам вызначыць выніковы тэст.

7. Выхадны кантроль

1. Выкананне тэставага задання

2. Самаправерка (*дэманстрацыя слайда*)

Тэст

1.Дзеяслоў абазначае: 1) прадмет; 2) прымету прадмета; 3) дзеянне або стан прадмета; 4) прымету дзеяння.	**8.Змяненне дзеясловаў па асобах і ліках мае назву:** 1) чаргаванне; 2) скланенне; 3) спражэнне; 4) словаўтварэнне;
2.Пачатковая форма дзеяслова: 1) 1 асоба, адз.лік; 2) 3 асоба, мн. лік; 3) інфінітыў; 4) 2 асоба., мн. лік.	**9.Адзначыць дзеясловы I спражэння:** 1) накруціць; 2) чытаць; 3) жыць; 4) бегчы.
3. Незваротную форму нельга ўтварыць ад дзеясловаў: 1) апранацца; 2) лячыцца 3) усміхацца; 4) расхварэцца.	**10. Адзначыць рознаспрагальныя дзеясловы:** 1) бегчы; 2) даць; 3) думаць; 4) есці.
4.Адзначыць зваротныя дзеясловы: 1) даць; 2) смяяцца; 3) думайце; 4) купаешся.	**11. Адзначыць памылковае ўжыванне часціцы б(бы):** 1) хацела бы; 2) занёс бы; 3) намаляваў бы; 4) прынесла бы.
5.Адзначыць дзеясловы закончанага трывання: 1) здаць; 2) думаць; 3) піць; 4) прачытаць.	**12.Дзейнік і выказнік выражаны інфінітывам у сказах:** 1) Век зжыць – не мех сшыць. 2) Вучыцца – наша галоўная задача. 3) Чытаць гэты твор – асалода і праца. 4) Жыць – гэта дзейнічаць на карысць сабе і людзям.
6.Адзначыць дзеясловы, якія пішуцца з *не* асобна: 1) (не)навідзець; 2) (не)ведаць; 3) (не)знайсці; 4) (не)пакоіцца.	**13. Адзначце дзеясловы, якія ў форме 3-й асобы множнага ліку цяперашняга ці будучага простага часу маюць канчатак *-уць (-юць)*** 1) трапляць; 2) з'есці; 3) пакарміць; 4) заваражыць.
7.Адзначыць дзеясловы складанага будучага часу: 1) напішу; 2) буду спяваць; 3) прачытаю; 4) буду чытаць.	**14.Адзначце зменныя формы дзеясловаў:** 1) чытаюць; 2) берагчы; 3) памыўшыся; 4) прыбраны (пакой).

Праверце сябе (Самаправерка па ключы):

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

3	**3**	**3,4**	**2,4**	**1,4**	**2,3**	**2,4**	**3**	**2,3**	**1,2,4**	**1,4**	**1,4**	**1,2**	**1,4**

8. Падвядзенне вынікаў урока. Выстаўленне адзнак.

Вучні падлічваюць колькасць балаў і выстаўляюць адзнаку згодна з прапанаванай шкалой.

Шкала адзнакі

Балы	Адзнака
75 і больш	10
70-75	9
60-70	8
50-60	7
40-50	6
30-40	5
20-30	4
10-20	3
5-10	2
0-5	1

9. Дамашняе заданне:

- У залежнасці ад вынікаў тэста вы атрымаеце рознае дамашняе заданне (дыферэнцыраванае):

1. Хто беспамылкова справіўся з тэстам:

Напісаць сачыненне «Традыцыі маёй сям’і».

НаШтоБуЗУ:

- Тэкст складаецца з уступу, асноўнай часткі, заключэння.
- Абавязкова ўжывай дзеясловы, якія абазначаюць стан чалавека.

2. У каго было некалькі памылак:

§27, практыкаванне № 196

10.Рэфлексія:

Настаўнік:

- Якія вашы ўражанні ад сённяшняга ўрока? Абгрунтуйце.
- Ці спадабалася форма “перавернутага ўрока?”
- А зараз падыміце зялёныя карткі тыя, хто пойдзе з урока з добрым настроем.
- Бачу, што настрой у некаторых палепшыўся. Я гэтаму вельмі рада.

Заключнае слова настаўніка:

- Тое, што я хацела вам даць на ўроку, падобна да цудоўнай яблыні, якая таемна шапаціць лісцем у спякоту.

Тое, што я пры гэтым ведаю, усяго толькі галінка ад яблыні.

Тое, што я паспела вам сказаць, усяго толькі яблык ад гэтай галінкі.

Тое, што засталося ў вас, усяго толькі зярняткі.
Але і з гэтых зярнятак вырасце цудоўная яблыня, якая будзе шапацець лісцем у спякоту.
Дзякуй за ўрок!

ЛІСТ ЗАДАННЯЎ

- ✓ **Заданне 1**

Устаўце прапушчаныя знакі прыпынку, падкрэсліце дзеясловы як члены сказа:

Ведаць свой радавод захоўваць пра яго памяць значыць любіць сваю Радзіму.

- ✓ **Заданне 2**

Вызначце сінтаксічную ролю інфінітыва:

А. Бачыць плён сваёй працы – сапраўдная радасць для чалавека.	1.Выказнік
Б. Абавязак вучняў – старанна вучыцца.	2.Азначэнне
В. Жаданне маляваць у дзяўчынкі было неадольнае.	3.Дапаўненне
Г. Мы паехалі да бабулі дапамагчы.	4.Дзейнік
Д. Лабановіч загадаў выхаванцам прынесці кнігі, сшыткі.	5.Акалічнасць

Адказ: А.....Б.....В.....Г.....Д.....

- ✓ **Заданне 3**

Замяніце адным словам:

1.Пасылаць лісты і атрымліваць іх.	
2.Зняць адзенне і надзець іншае.	
3.Кідаць мяч другому і лавіць кінуты ім мяч.	
4.Напружана слухаць нешта слаба чутнае.	
5.Зрабіць няправільна.	
6.Весці барацьбу.	
7.Знаходзіцца ў неспакойным стане.	

- ➢ **Заданне 4**

У кожнай групе дзеясловаў падкрэсліце чацвёрты лішні, абгрунтуйце свой выбар:

1. *Шануюць*	*1. Есці*
2. Вучаць	*2. Бегчы*
3. Кажуць	*3. Спаць*
4. Пяюць	*4. Даць*

- ➢ **Заданне 5**

Суаднясіце пачатак і канец прыказкі, дапішыце патрэбныя канчаткі дзеясловаў

Добра поле ўзар…,	той ніколі не туж…
Хто з кнігаю друж…,	тое і пажн…
Што пас…,	той пажн… буру
Хто пас… вецер,	хлеба больш збяр…

- **Заданне 6**

Адзначце рады дзеяслоўных формаў, дзе зроблены памылкі, запішыце памылковыя варыянты правільна:

5) Пець:пяю, пяешь, пяе, пяём, п’яце, пяюць.
6) Пячы: пяку, пячэш, пячэ, пячом, печаце, пякуць
7) Церці: тру, трэш, трэ, трэм, трацеце, труць;
8) Браць: бяру, бярэш, бярэць, бяром, бяроце, бяруць.

Правільныя варыянты: ____

____

- **Заданне 7**

Утварыце формы дзеясловаў 2-й асобы множнага ліку, пастаўце націск. Растлумачце правапіс канчаткаў.

Бегчы, берагчы, прасіць, сцерагчы, піць, вучыць, браць, жыць, весці, біць.

____

____

- **Заданне 8**

Выпішыце з тэксту (тэкст на слайдзе) чатыры дзеясловы (на выбар), вызначце іх спражэнне. Зрабіце марфалагічны разбор дзеяслова “жывуць”.

____

____

➢ Заданне 9

Знайдзіце словазлучэнні з памылкамі ў кіраванні, запішыце <u>выпраўленыя</u> варыянты:

7. паехаць за сенам ____
8. захварэць грыпам ____
9. пайсці у грыбы ____
10. ажаніцца на Насці ____
11. смяяцца з сябра ____
12. дзякаваць настаўніка ____

➢ Заданне 10

Аб'яднацеся ў пары і запішыце кантэксты полісемантычнага дзеяслова <u>ісці</u>, дзе рэалізуюцца, пры аднолькавым гучанні слова, зусім розныя значэнні. Напрыклад: Параход *ідзе* марудна – 'плыве'.

Чалавек *ідзе*	
Дождж *ідзе*	
Гадзіннік *ідзе*	
Вясна *ідзе*	
Пот *ідзе*	
Шахматыст *ідзе* канём	
Чутка *ідзе*	
Дарога *ідзе* лесам	
Бульба *ідзе* ў націну	

ТЭСТ

1.Дзеяслоў абазначае: 5) прадмет; 6) прымету прадмета; 7) дзеянне або стан прадмета; 8) прымету дзеяння.	**8.Змяненне дзеясловаў па асобах і ліках мае назву:** 5) чаргаванне; 6) скланенне; 7) спражэнне; 8) словаўтварэнне;
2.Пачатковая форма дзеяслова: 5) 1 асоба, адз.лік; 6) 3 асоба, мн. лік; 7) інфінітыў; 8) 2 асоба., мн. лік.	**9.Адзначыць дзеясловы I спражэння:** 5) накруціць; 6) чытаць; 7) жыць; 8) бегчы.
3. Незваротную форму нельга ўтварыць ад дзеясловаў: 5) апранацца; 6) лячыцца 7) усміхацца; 8) расхварэцца.	**10. Адзначыць рознаспрагальныя дзеясловы:** 5) бегчы; 6) даць; 7) думаць; 8) есці.
4.Адзначыць зваротныя дзеясловы: 5) даць; 6) смяяцца; 7) думайце; 8) купаешся.	**11. Адзначыць памылковае ўжыванне часціцы б(бы):** 5) хацела бы; 6) занёс бы; 7) намаляваў бы; 8) прынесла бы.
5.Адзначыць дзеясловы закончанага трывання: 5) здаць; 6) думаць; 7) піць; 8) прачытаць.	**12.Дзейнік і выказнік выражаны інфінітывам у сказах:** 5) Век зжыць – не мех сшыць. 6) Вучыцца – наша галоўная задача. 7) Чытаць гэты твор – асалода і праца. 8) Жыць – гэта дзейнічаць на карысць сабе і людзям.
6.Адзначыць дзеясловы, якія пішуцца з *не* асобна: 5) (не)навідзець; 6) (не)ведаць; 7) (не)знайсці; 8) (не)пакоіцца.	**13. Адзначце дзеясловы, якія ў форме 3-й асобы множнага ліку цяперашняга ці будучага простага часу маюць канчатак -*уць (-юць)*** 5) трапляць; 6) з’есці; 7) пакарміць; 8) заваражыць.
7.Адзначыць дзеясловы складанага будучага часу: 5) напішу; 6) буду спяваць; 7) прачытаю; 8) буду чытаць.	**14.Адзначце зменныя формы дзеясловаў:** 5) чытаюць; 6) берагчы; 7) памыўшыся; 8) прыбраны (пакой).

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

Адказы:

____

Прозвішча, імя

АЦЭНАЧНЫ ЛІСТ

Заданні	Максімальная колькасць балаў	Мой вынік	Бонусы
Дамашняе заданне:			
➢ **Кластары**			
➢ **Сфармуляваныя пытанні**			
➢ **Тэст**	**10**		
Заданне 1	**4**		
Заданне 2	**5**		
Заданне 3	**7**		
Заданне 4	**2**		
Заданне 5	**4**		
Заданне 6	**6**		
Заданне 7	**10**		
Заданне 8	**4**		
Заданне 9	**4**		
Заданне 10	**10**		
ТЭСТ	**14**		
Агульная колькасць балаў	**80 + бонусы**		
Усяго балаў і бонусаў: **Мая адзнака за ўрок:**			